İKV BİLGİ NOTU

AB'DE TEHLİKELİ MADDELERE KARŞI YENİ İŞ GÜVENLİĞİ KURALLARI

Hatice Zeynep Şen, İKV Uzmanı

AB Konseyi, 19 Ekim 2026 tarihinde, çalışanların iş yerlerinde tehlikeli maddelere maruziyetini azaltmayı amaçlayan yeni kuralları kabul etti.[1] Düzenleme, kanser, genetik hasar veya üreme sağlığı sorunlarına yol açabilen maddelere karşı çalışanları koruyan 2004/37/AT sayılı Yönerge'nin altıncı kez güncellenmesini sağlıyor. Belirli kimyasal maddeler için yeni maruziyet sınırları getirilirken kaynak işlemleri sırasında oluşan zararlı dumanlara karşı koruma ve kişisel koruyucu donanım kullanımına ilişkin çalışan hakları güçlendiriliyor. Konseyin açıklamasına göre düzenlemenin, gelecek 40 yıl içinde yaklaşık 1.700 akciğer kanseri vakasını ve 19.000 diğer hastalık vakasını önlemesi bekleniyor.

Tehlikeli Maddeler İçin Yeni Sınırlar

Düzenleme, batarya, metal, kimya, tekstil ve kauçuk üretimi gibi farklı sektörlerde karşılaşılabilen tehlikeli maddelere odaklanıyor. Batarya üretiminde kullanılan kobalt ve inorganik bileşikleri, demir, çelik ve alüminyum üretimiyle ilişkili polisiklik aromatik hidrokarbon karışımları, kimya ve tekstil üretiminde kullanılan 1,4-dioksan ile kimya ve kauçuk üretiminde kullanılan izopren için bağlayıcı maruziyet sınırları belirleniyor. Bu sınırlar, çalışanların soluduğu havada söz konusu maddelerin bulunabileceği yoğunluğu sınırlandırarak sağlık risklerini azaltmayı amaçlıyor. İşletmelerin gerekli teknik düzenlemeleri yapabilmesi için bazı maddelerde geçiş süreleri tanınıyor. Kobalt için altı yıl, belirli sanayi faaliyetlerinde polisiklik aromatik hidrokarbon karışımları için ise yedi yıl boyunca geçici sınır değerler uygulanacak. Bu sürelerin sonunda daha düşük değerlere uyulması gerekecek.

Tablo 1: Yeni Mesleki Maruziyet Sınır Değerleri ve Geçiş Hükümleri

Madde veya Madde Grubu	Sekiz Saatlik Maruziyet Sınırı	İlave Hükümler
Kobalt ve inorganik kobalt bileşikleri	Solunabilir toplam fraksiyon: 0,01 mg/m^3 Akciğerlerin derin bölgelerine ulaşabilen fraksiyon: 0,0025 mg/m^3	Yürürlüğe girişten itibaren altı yıllık geçiş döneminde sırasıyla 0,02 mg/m^3 ve 0,0042 mg/m^3 uygulanacak. Deri ve solunum yolu duyarlılığına ilişkin uyarı ekleniyor.

[1] AB Konseyi, "Council greenlights measures to protect workers from exposure to hazardous substances", 19.10.2026. https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/10/19/council-greenlights-measures-to-protect-workers-from-exposure-to-hazardous-substances/

Yönerge kapsamındaki polisiklik aromatik hidrokarbon karışımları	0,00007 mg/m^3 Benzo[a]piren üzerinden ölçülür.	Belirli sektörlerde yürürlüğe girişten itibaren yedi yıl boyunca 0,00014 mg/m^3 uygulanacak. Deri yoluyla emilim uyarısı korunuyor.
İzopren	8,5 mg/m^3 (3 ppm)	Yeni bağlayıcı mesleki maruziyet sınırı getiriliyor.
1,4-dioksan	7,3 mg/m^3 (2 ppm)	Kısa süreli maruziyet sınırı: 73 mg/m^3 (20 ppm). Deri yoluyla emilim uyarısı ve bağlayıcı biyolojik sınır değer ekleniyor.

Kaynak: *PE-CONS 54/26 sayılı yasama metni, Ek.*[2]

Bazı maddelerde yalnızca havadaki yoğunluğun ölçülmesi yeterli görülmüyor. Örneğin 1,4-dioksan için, vücuda alınan miktarın izlenmesine yardımcı olmak üzere idrar örneğinde ölçülecek bir göstergeye de bağlayıcı sınır getiriliyor. Ayrıca deri yoluyla emilim veya deri ve solunum yollarında duyarlılık oluşması gibi risklere ilişkin uyarılarla, korunmada dikkate alınması gereken farklı maruziyet yollarına dikkat çekiliyor.

Kaynak İşlemlerinde Çalışanların Korunması

Kaynak sırasında oluşan dumanlar, çalışan sağlığına zarar verebilen farklı maddeler içerebiliyor. Yeni düzenleme, belirli kanserojen, genetik hasara yol açabilen veya üreme sağlığına zarar verebilen maddeleri içeren kaynak dumanlarına maruziyetin söz konusu olduğu işleri Yönerge'nin kapsamına açıkça ekliyor. Kaynak dumanlarının tamamı için tek bir sınır değer belirlenmiyor. Bunun yerine, kaynak sırasında açığa çıkan maddeler için mevzuatta mevcut sınırlar varsa bunlara uyulması gerekiyor. Avrupa Komisyonu, bilimsel gelişmeler doğrultusunda kaynak dumanlarında bulunan maddeler için ilave sınır değerlere ihtiyaç olup olmadığını da değerlendirecek.

Koruyucu Donanım ve Mola Hakkı

Düzenleme, çalışanların korunmasında öncelikle iş yerindeki tehlikeli maruziyetin önlenmesini veya azaltılmasını esas alıyor. Teknik önlemler ve işin düzenlenmesine yönelik tedbirler yeterli olmadığında, solunum koruyucuları gibi kişisel koruyucu donanımların son çare olarak kullanılması öngörülüyor. Bu donanımların çalışana uygun seçilmesi, doğru ayarlanması ve bakımlarının yapılması gerekiyor.

[2] Detaylı Bilgi İçin: "PE-CONS 54/26 sayılı yasama metni, Ek", https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-54-2026-INIT/en/pdf

Kişisel koruyucu donanım kullanan çalışanlara ayrıca tehlikeli maddelerle kirlenme riski bulunmayan alanlarda düzenli mola hakkı tanınıyor. Molaların süresi ve sıklığı, iş yerindeki sağlık ve güvenlik risklerine göre belirlenecek.

Çalışan Eğitimi ve Risk Altındaki Meslekler

Yönerge, tehlikeli maddelere maruz kalan veya kalma ihtimali bulunan çalışanların riskler ve korunma yöntemleri konusunda uygun eğitim almasının önemini vurguluyor. Sağlık sektöründe kullanılan bazı tehlikeli ilaçlar da bu kapsamda değerlendiriliyor. Ayrıca itfaiyeciler ve diğer acil hizmet çalışanlarının görevleri sırasında farklı zararlı maddelerle karşılaşabildiğine dikkat çekilerek, işverenlerin bu riskleri değerlendirmesi ve azaltması gerektiği hatırlatılıyor.

Uygulama Takvimi ve Beklenen Etkiler

Yönerge, AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanmasını izleyen 20'nci gün yürürlüğe girecek. Üye ülkelerin, yürürlüğe girişten itibaren iki yıl içinde yeni kuralları ulusal hukuklarına aktarmaları gerekecek. Kobalt ve belirli sektörlerdeki polisiklik aromatik hidrokarbon maruziyeti için tanınan geçiş süreleri de yürürlüğe giriş tarihinden itibaren hesaplanacak.

Yeni kurallar, tehlikeli maddelere maruziyetin sınırlandırılmasını, çalışanların sağlık durumunun izlenmesini ve koruyucu donanımların uygun kullanımını birlikte ele alıyor. Ancak belirlenen sınır değerlere uyulması, özellikle kanserojen ve genetik hasara yol açabilen maddelerde bütün sağlık risklerinin ortadan kalktığı anlamına gelmiyor. Bu nedenle temel amaç, çalışanların bu maddelerle temasını önlemek ve önlenemeyen maruziyeti mümkün olan en düşük düzeye indirmek olarak öne çıkıyor.